

Dissertatio medica inauguralis de passione hysterica

<https://hdl.handle.net/1874/343817>

DISPUTATIO MEDICA
I N A U G U R A L I S
D E
PASSIONE HYSTERICA,

Q U A M
AUSPICE DEO OPT. MAX.
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

M. GERARDI de VRIES,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Illustri
Academia Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

N E C N O N
*Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Nobilissima
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS;
Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis,
ritè & legitimè consequendis,

Publica disquisitioni subjicit

JOHANNES MAJUS, ARGENTORATENSIS.
Philos. Doct.

Ad diem 15. DECEMBRIS, horis locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clc lcc xcii.

DISPUTATIO MEDICA
IN ACADEMIA

PASSIONE HYSTERICA

PASSIONIS DEO OPT. MAX. AUSPICE

M. GERARDI de VRIES

Philosophi Doctoris, cunctarum Facultatis in Illustri
Academia Ulmenensi Professoris Ordinarii

IN ACADEMIA

PRO GERARDO DE VRIES
MEDICINA Honoraria & Privilegiis
in ACADEMIA Ulmenensi

JOHANNES MATHIAS

Philosophi Doctoris, cunctarum Facultatis in Illustri
Academia Ulmenensi Professoris Ordinarii

IN ACADEMIA

ER. OFFICIUM FRANCHISII A. M. A. ACADEMIA

Typographi, ch. h. x. c. x. i.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

PASSIONE HYSTERICA.

§. I.

Uterus ignobili quidem loco, inter stercora & urinas, intestinum videlicet rectum & vesicam urinariam in Hypogastrio situs; nihilominus ob nobilissimum munus, quo prima corporis nostri stamina, delineationes tubulosque subtilissimos nulli hominum satis comprehensibiles, in se continet, fovet & ab injuria externa, quantum in se est, defendit, usque dum eam fuerint extensionem consecuti, ut foetus tali involucro non amplius indigens extra hoc domicilium vivere queat, inter partes corporis muliebris principes jure meritoque refertur. Verum enim vero munus hoc egregium infinitas partim ipsi, partim toti corpori feminino procreat molestias, ita quidem, ut sanitas vel ægritudo mulierum abhinc sæpe unice dependere videatur. Græcis ὑστέρα vel ὑστέρα vocatur, an ideo quod in postremo seu infimo abdominis loco sedem habeat (ὑστέρα enim postremus Græcis est) Philologis relinquo. Mihi impræsentiarum sufficit, inde deduci ὑστερός, uterinus, vocabulum Hippocrati quoque usurpatum: vid. Coac. Prænot. t. 349. & 554. &c. Et inde passionem Hystericam morbum istum uterinum dici, quem in hac dissertatione pendere animus est. Divinum Numen adsit conatibus!

§. II. Variis aliàs hoc malum insignitur nominibus: Pluribus dicitur suffocatio seu strangulatio uteri, Græcis πνιξ ὑστερῆς: eò quòd morbo hoc detentis respiratio aliquo modo intercipiatur, ut strangulari videntur. Aliis placet suffocationis hypochondriacæ nomen, quoniam in solis hypochondriis causam ejus latitare putant. Verum hoc falsum esse sequentia ostendent. Nonnulli appellant Epilepsiam vel convulsionem hystericam, non ineptè quidem; Variis enim motibus convulsivis ab utero oriundis in tali casu corpus tunc solet vexari. Mihi arrisit communissimum

nomen, quò passio Hysterica à plerisque Practicorum appellatur. Quamvis enim hæc denominatio latior aliquantum videatur & aliis quoque morbis uterinis competere; nil tamen obstat, quin hoc nomen *nar' i'Exor' morbo* isti convulsivo ab utero oriundo juxta communem loquendi consuetudinem tribuam.

§. 3. Passio Hysterica est motus convulsivus totius corporis vel saltem partium ejusdem, cum sensuum abolitione vel depravatione, perceptione motus in imo ventre & velut globi ascensus, abdominis distensione & murmure, respiratione difficili, sæpius insensibili, suffocationis periculo, aliisque gravissimis symptomatibus, ab uteri læsione dependens.

§. 4. Cum morbus hic judice *Brun. Lex. Med. p. 490.* sit congeries symptomatum, nemo à me perfectam & accuratam requisiverit definitionem. Sufficiat ergo mihi ad exemplum *Willis. Lib. de Morb. Convuls. cap. x.* ex symptomatibus potissimum hunc affectum ab aliis discevisse, eorumque, cum plura sint, neque unicam causam proximam agnoscant, remotam tantum causam indicasse.

§. 5. Generis loco posui motum convulsivum, quoniam in tali casu corpus variè concutitur & agitur. Si cui convulsionis vocabulum potius arriserit, mihi quidem non contradixerit. Quamvis enim scriptores Practici hæc duo inter se distinguere soleant, & convulsionem, contractionem constantem, motum vero convulsivum, interruptam & per vices redeuntem vocare soleant; tamen hæc distinctio nullum firmum fundamentum habere videtur, & sola auctoritate niti, imò ab ipsis ejus Auctoribus non perpetuo attenditur. *vid. Willis. d. l. cap. r.* Num vero ad hunc morbum efficiendum convulsio semper requiratur, inferius videbimus.

§. 6. Subjectum passionis Hystericæ, ut ex descriptione proposita patescit, est totum corpus vel saltem pleræque, aut una atque altera, tam interiores quam exteriores partes. Dico *totum corpus*, unde non placet definitio *Clar. Waldschmidii Instit. Lib. 2. cap. 14.* quod sit *motus convulsivus mesenterii & diaphragmatis tantum.* An vero una pars, e. g. uterus, mesenterium &c. facilius quam alia, e. g. manus, pedes, soleat convelli, jure meritoque aliquis querere possit. Respondeo: utrum convelli posse ob substantiam nervosam & musculosam, nec non ligamenta nullus dubito, posse etiam in hoc affectu facilius aliis partibus contrahi atque convelli, eò quod materia peccans in eo hæret. Putaverim enim cum *Willis. d. l. cap. 6.* non omnem convulsionis causam hæere in cerebro,

cerebro, sed sæpe in sola parte affecta; nervos nempe & nervosas partes circa extremitates suas posse irritari & vellicari, ut præter-naturales contractiones efficiant; ut ex vulneribus nervorum ad oculum patet. Ita fieri posse, ut pars nervosa uteri ab irritante aliqua materia acida acri convellatur & contrahatur, uterusque propter vicinitatem & propter communes nervos ab intercostalibus oriundos, mesenterium atque intestina in consensum trahat. Hoc tamen rarius fieri, quin materia peccans ab utero sanguini prius permisceatur, cum eo ad cerebrum ascendat, ibique principium nervorum occupet, vel etiam plexus nerveos, ut eleganter *Willis. d. l.* docet, idque ex dissecto aliquo cadavere probat, ut Spiritus animales liberè permeare nequeant, & sic modo uterum, modo alias partes, in abdomine semper vel saltem plerumque esse sensum alicujus molis ascendentis, & motus in abdomine, adeoque procul dubio uterum plerumque præ cæteris partibus convelli. Iste enim sensus non semper videtur à convulsione oriri, quin potius à flatibus distendentibus & extendentibus, ut inter symptomata ostendetur, Subjectum vero radicale & causæ semper statuo esse uterum, in quo materiam aliquam vitiosam generari posse extra ullum dubium positum est. Quod si enim uterus insons sit, quis quæso affectum istum Hystericam passionem dixerit? Unde in hac quidem re cum *Celeb. Willis. d. l. c. x.* non possum facere, qui hunc morbum etiam insonte utero fieri posse, & affectionem Hystericam ad cerebrum & genus nervosum spectare omniaque symptomata HystERICA exinde oriri contendit. Errare etiam summopere illi mihi videntur, qui hunc morbum planè non dari existimant, i. e. omnia ista mala & symptomata superius recensita nunquam dependere ab utero sed ab Hypochondriis, adeoque ad passionem Hypochondriacam spectare, cujus opinionis est *Celeb. Sylv. Prax. Med. Lib. iv. Tract. 7.* Utut enim concesserim, omnia ista symptomata etiam à viscerum sub Hypochondriis sitorum vitiis provenire; non possum tamen negare, vitiosam ejusmodi materiam etiam in utero gigni, cum etiam illud membrum sit quasi viscus aliquod secretorium, quo mediante sanguis menstruus vel semen muliebre vel particula nutritiæ tempore ingravidationis pro nutriendo foetu stato tempore excernuntur & secernuntur, atque adeo facillimè stagnatio ibi fieri & sic sanguis & inde producti humores, spiritusque animales infici & depravari possint. Et sane experientia testatur, scæminas illas, quæ suppressionem mensium &c. patiuntur, huic malo præ aliis esse obnoxias, viros verò ab defectum hujus causæ rarissimè ejusmodi symptomatibus affici.

fici. Novimus etiam quot & quam varia symptomata, qualia sunt nauſea, vomitus, cholera, pica, tormina ventris, palpitation cordis, & plura alia, ipſæque Paſſiones Hyſtericæ ingravidationem ob ſuppreſſa menſtrua illico inſequi ſoleant. E contrario teſtatur experientia, illas ſcæminas raro Hyſtericis tentari Paſſionibus, quæ nullam ſuppreſſionem aut ſeminis, aut ſanguinis menſtrui, aut lochiorum patiuntur. *A Sylvio* parum differt *Barbette in Prax. L. iv. c. 9.* qui ad ſcorbutum refert, atque antiſcorbuticis curari poſſe exiſtimat. Sed eadem, quæ de *Sylvii* opinione dicta ſunt, facile huc accommodari poſſunt. Unde etiam *Celeb. Decker. in Comment. ad eundem* ab eo jure diſſentit. Neque conſequentiam eſſe puto: hoc malum curari poteſt antiſcorbuticis, ergo ſub ſcorbuto comprehenditur. Scimus, medicamenta hæc vel illa non unum tantum morbum, ſed plures ſæpius curare. De aliorum ſententiis, ne prolixior ſim, nihil addo. Cæterum dum uterum ſubjectum radicale ſtatuo, includo ea, quæ ipſi immediate connexa ad generationem hominis concurrunt, ovarium puta cum tubis Fallopianis, vaginam uteri cum ſinu pudoris, quippe quæ vel ſanguinis menſtrui vel ſeminis ſunt excretoria vel etiam retardatoria.

§. 7. Sed ſatis de ſubjecto, pergendum ad cauſas, eaſque partim convulſionis, partim reliquorum connexorum affectuum ſymptomatumque. Convulſionis cauſam eſſe vel glandularum cerebri aliqualem obſtructionem, vel nervæ & muſculoſæ uteri ſubſtantix vellicationem, in §. priori indicatum eſt. Si quis propiorem deſideret, poterit illa ſpirituum impetuoſus in nervos influxus ſtatu. Jam verò cauſæ remotiores & procatarticæ ſunt conſiderandæ. In definitione ob plura ſymptomata generalius locutus ſum, & *uteri læſionem* loco cauſæ omnium poſui. Hic vero ſpecialius determinandæ ſunt cauſæ, nam non quævis læſio uteri illico paſſionem efficit hyſtericam. Sed ex tantum, quæ vel genus nervoſum in cerebro obſtruere, vel etiam uterum immediatè vellicare poſſunt. Utrumque efficere poteſt materia aliqua per ſtagnationem in utero viſcida & acida reddita, & vel ibi effectum ſuum edens, vel etiam cum ſanguine ad cerebrum delata & glandulas cerebri aliquantum obſtruens, ut *Spiritus animales* non liberè, ſed cum impetu tranſire & ſic convulſionem efficere cogantur. Videamus ergo res naturales, non naturales & præter naturales, quotquot nempe ſtagnationem aliquam in utero, ſanguinemque viſcidiorum reddere valent. E naturalibus ad convulſionem hyſtericam diſponunt temperamentum phlegmaticum, magis vero melancholicum. Sexum etiam ſcæminum huic morbo tantum obnoxium eſſe, vel ſolum nomen indicat. Quod enim

enim *Willis.* putat, viros in similem modum ut fœminas nonnunquam affici, id quidem concedo, nequaquam tamen à cerebro solo, ut ille vult, neque etiam ab utero, sed ab hypochondriis dependere existimo, unde nec hystericæ passiones ullo modo dici possunt. Ex fœminis vero magis vexantur hoc malo per longum tempus cœlibes, quales sunt virgines moniales, ob seminis suppressionem. De viduis juvenculis, quæ antea consuetudini virorum assuefactæ fuerunt, jam vero se continere coguntur, idem dicendum. Facilius etiam fiunt hystericæ gravidæ ob menstruorum suppressionem. Si ætatem spectemus, tum demum fœmellæ patiuntur hoc malum, quando pubescunt, & sanguis menstruus prorumpere solet, paucis fortè rarioribus casibus exceptis.

§. 8. Ex non naturalibus potissimum huc facit Aër frigidus, tempore præprimis lochiorum fluentium admissus. Odores fortiores. Cibi nimis acidi, viscidi, flatulenti, fermentabiles. Potus acidus, fœculentus, turbulentus. Quies & somnus nimius, vita sedentaria & similia. Præprimis autem retenta quæ excerni debebant hic peccant. Huc refero sanguinis menstrui, lochiorum & seminis suppressionem. Quanquam vero *Plat. Tom. I. Prax. p. 38. & 367.* nec non *Carol. Pifo de Colluv. Scrof. p. 161.* de femine hoc non concedunt, quod parva ejus sit copia, & viæ adsint, per quas regredi possit; negari tamen nequit, semen stagnare & hinc eadem symptomata, quæ alii humores stagnantes, efficere posse. Unde post mortem testes muliebres in hystericis pugno majores nonnunquam reperti sunt, teste *Riol. in Anthropog. Vesal.* aliisque. Inter pathemata animi huc faciunt præ cæteris mœror, tristitia, terror. Et præter hæc recensitas res non naturales aliæ quoque nonnunquam aliquid ad hunc morbum conferunt, quæ tamen facillè suppleri poterunt.

§. 9. Sequuntur præternaturales, quales sunt læsiones graviores ipsius uteri præcipuè post partum. Huc prolapsus, huc inflammatio, huc ulcera ejus, & si quæ alia huc referri possunt.

§. 10. Convulsionis causis ponderatis, ad reliquos concurrentes affectus & symptomata me confero. Enarravi supra in definitione varia, non quod omnia semper præstò sint, aut quòd plura adesse nequeant; sed quòd hæc sint potiora, & vel pleraque vel cuncta hystericas vexent. Ita non semper sensus abolentur, licet plerumque depraventur. Ita data sunt exempla earum, quæ ridebant, ridicula loquebantur vel faciebant, varias gesticulationes tempore paroxysmi exercebant. Quale exemplum de moniali quadam refert *River. Prax. f. 213.* & *Carol. Pifo de Colluv. Scrof. p. 182.* de fœmina, cui cæteri sensus abolebantur relicto solo auditu & visu, ita ut levem

levem memoriam auditorum & visorum post paroxysmum haberet. Causa hujus abolitionis vel depravationis sensuum est cerebrum & nervosum genus obstructum plus minus à materia aliqua peccante ab utero cerebro communicata.

§. II. Sed notabile est illud symptoma, quod motus aliquis in imo ventre & ascensus molis vel globi cujusdam ad superiora sentiatur, adeo ut nonnullæ hystericæ uterum in fauces usque ascendisse sibi persuadeant. Quænam mirabilis hujus phænomeni causa sit, multis hætenus disputatum est. Sententia veterum quænam fuerit, ex *Joële* discere est. Et quoniam ipse huic sententiæ subscribit, apponam hic verba ejus, quæ habentur *Lib. VIII. S. I. p. 444.* Πιζὺς ὕσπερ ἐν, inquit, est, ubi maris capacitas flatulentis tetrisque vaporibus in ea excitatis inflatur & distenditur, & sursum elevatur, & primum ventrem ac intestina, mox ventriculam, ac deinde ipsum diaphragma, quod principalissimum est respirationis organum, coarctat & multo flatu comprimit, & respirationem vocemque intercipit, ita ut misera mulier instar mortuæ jaceat. Conf. de hac sententia veterum *Waldschm. in Cas. XVII. Timæi à Guldenkleæ.* Et hac de re loqui ajunt *Hippocr. de nat. mulieb.* cum ait: si uteri ad hepar accesserint, muta de repente fit, & dentes conserit & color niger fit, patitur autem subito sana existens. Conringit autem hæc passio virginibus maxime antiquis & viduis, quæ juvenula sunt & pepererunt ac vidua manent &c. aliisque in locis pluribus. Atque hujus sententiæ sunt veteres tantum non omnes. *Fernel. l. 6. Pathol. c. 16.* ait: se hunc ascensum frequenter tactu deprehendisse, sæpeque uterum manu in locum fuisse restitutum. *Sennertus* verò *Fernelium* aliquo modo correcturus putat, non ipsum uterum fuisse, sed testes & tubas Fallopianas: esse enim corpus pendulum flatibusque repletum. Verumenimvero hæc sententia à Recentioribus planè est explosa, cum Anatomia doceat, uterum firmiter alligari intestino recto, vesicæ urinariæ, nec non ligamentis suis duplicibus ossi ilium & pubis non quidem quoad fundum, sed quoad latera conjungi, unde in prægnantibus fundus quidem ampliari & aliquantum elevari, minimè vero ad hypochondria usque & diaphragma pertingere potest. Neque etiam ovarium seu testes muliebres ascendere eosque queunt, nam & ipsi utero ejusque ligamentis sunt connexi. Unde alia hujus rei causa quærenda. *Higlmorus* causam adseribit sanguini in pulmonibus stagnanti eosque distendenti, unde diaphragma deorsum pellatur, abdomen elevetur, & propter diuturniorem diaphragmatis distolen globus quidam ascendens appareat. Sed ecce respiratio sæpe libera vel saltem parum impedita in nonnullis hystericis est, sensu isto globi ascen-

ascendentis nihilominus manente. Vid. plura ap. *Willis. de Morb. Convuls. cap. x.* Dicitur vero *Willisus* ad genus nervosum plexusque mesentericos hæc omnia refert: dicit enim, *propter elisionem spirituum animalium imas hypogastrii partes attolli & contrahi, & inde molis cujusdam, quasi uteri ascensum induci.* Hæc sententia etsi non omnino rejicienda sit, cum hic affectus sit convulsivus, adeoque & uterus, & una cum eo ob communes nervos mesenterium cum intestinis convelli possit; nullam tamen video rationem, cur soli huic causæ phænomenon hoc attribuat. Et quid obstat, quin statuam, uterum cum dictis vicinis partibus flatibus exhalantibus ex glandulis & latibulis uteri ob stagnantem aliquam viscidam acidamque inibi materiam, nec non mesenterii, ita distendi attollique, ut globum talem ascendentem simulet. Sane flatulentos humores in hysteri- cis non parum peccare ex omnibus circumstantiis patet, unde plerumque audiuntur rugitus, murmura, adest vertigo, tinnitus aurium & ejus- modi.

§. 12. Sed longè gravius symptoma est respiratio difficilis & ferme impedita, nec non strangulationis metus, quam ob causam *Helmont.* passionem hysteri- cam *asthma muliobre* vocavit. Hoc symptoma adeo grave sæpe est, ut hystericae per aliquot dies mortuas simulent, nec ullo modo respirare videantur. Testatur *River. Prax. f. 451.* & *Piso de Colluv. Soref. p. 147.* quasdam pro mortuis habitas jam fuisse sepulturæ destinatas. Putant hic multi respirationem in talibus omnino ad tempus cessare posse & inter hos *Celeb. Sylv. Prax. l. 1. c. 22.* aitque *respirationis tunc nullam esse necessitatem ob nullum in cordis ventriculo dextro notabile excitatum sanguinis incendium, unde sanguinem rarefactum nulla indigere condensatione.* Quam sententiam de effervescencia sanguinis in cordis ventriculo dextro considerare, non est hujus loci. Quicquid sit, ego hac vice facio cum *Galen. l. 6. de loc. aff.* dicente: hominem sine respiratione vivere non posse, adeoque nec hystericas. Sicut nec foetum in utero absque omni respiratione esse, vel exinde patet, quod nutriatur per os, deglutitio seu suctio vero absque respiratione fieri nequeat, observante *Celeb. Wedel. Amæn. Mat. Med. p. 86.* Unde nec urinatores ab omni respiratione cessare putaverim. Respiratio ergo etiam in hysteri- cis quamvis sæpe nullâ ratione observabilis datur: unde & *ἀπνοια* dicitur, quia talis apparet: Aliàs cessante omni motu pulmonis, cessaret motus sanguinis, cessante hoc, cessarent omnes actiones tam vitales, quam animales, & sic subitanea existeret mors. Sed antequam miseræ hæc foeminae in talem *ἀπνοιαν* incidant, præcedere solet constrictio faucium & metus strangulationis, ita ut nonnullæ putent,

uterum in fauces ascendentem viam aëri præcludere sibi que suffocationem minari. Quænam causa periculosi hujus asthmatis sit, nunc disquiramus. *Celeb. Willis.* pro more suo hic iterum omnia ad cerebrum & genus refert nervosum, nempe *septi convulsionem*, ait, aliquando *versus superiora contingere*; adeoque illud *pulmones sursum impellens*, thoracis *systolen violentam & diutius quam par sit protractam inducere*; cumque hac ratione sanguis, in *vasa pneumonica propellatur*, nec denuo à cordis sinu excipitur, *ibidem ac in toto præterea corpore cum stagnare*, unde cordis *oppressionem & sepe leipothymiam*, imò interdum *ἀσπνοίαν & ἀσφύξιν* insequi &c. Hæc *Willisii* opinio utut aliquando possit procedere, præsertim si *ἀσπνοία* hæc non diu duret, & dum strangulationis sensus est, non tamen mihi persuadere valeo, septum transversum ita convelli posse, ut per 2. vel 3. integros dies elevatum maneat, & quod paulo ante quoque observatum, nil obstat, quo minus statuam concurrere hic quoque aliquando causam asthmatis communem graviores tantum, nempe vesicularum pulmonarium ingentem obstructionem à materia viscida illuc à sanguine sicut ad alias quoque corporis partes & cerebrum delatâ, & obstruente, & ab utero ejusque vasis obstructis sanguini communicatâ, oriundam.

§. 13. Præter hæc nonnunquam alia conjunguntur symptomata, qualia sunt, vomitus & alvi fluxus, notante *River. Cent. 1. obs. 32.* vertigo, oculorum contorsio, *ἀφωρία, ἀσφύξια*, totius corporis refrigeratio, alvi adstrictio, cardialgia, palpitatio cordis &c. Quæ tamen omnia ex superioribus facile deduci poterunt. Festinandum enim ad cætera.

§. 14. Habet hic morbus suas differentias, nec non diversos gradus, aliquando existit sine convulsione, aliquando cum ea est conjunctus, & quidem plerumque, ita quidem ut vel totum corpus convellatur, vel solum pars ejus, præcipuè uterus, mesenterium, intestina, diaphragma. Si totum corpus convellitur, non differt ab epilepsia, nisi ratione subjecti causæ & radicalis. *Celsus* quidem *Medicin. Lib. 4. cap. 20.* hæc duo ita distinguit: *interdum hoc malum, passio scilicet hysterica, sic exanimat, ut tanquam comitiali morbo prosteruat. Distat tamen hic casus, eo quod neque oculi vertuntur, nec spumæ profluunt, nec nervi distenduntur: sopor tantum est.* Sed hanc differentiam vix perpetuam esse censeo: nihil enim ob stare video, quin eadem symptomata hystericeis, quæ epilepticis, ob communem causam ratione loci tantum differentem superveniant. Unde *Willis. l. sæpius alleg.* oculorum inversionem & rotationem inter symptomata hysterica refert. Quod autem supra hystericeam passionem per motum convulsivum designaverim, id de hysterice passione exquisita intelligendum est. Porro in aliis

aliis sensus externi abolentur, in aliis simul interni, in aliis neutri. In aliis est periodica & stata tempore rediens, in aliis non ita se habet. Et si quæ aliæ sunt differentia. *Vid. River. Prax. f. 451.*

§. 15. Unde passio hysterica dignosci queat, ex hæcenus dictis, præprimis ex proposita descriptione sufficienter elucere arbitror, nempe ex convulsivis motibus, abdominis elevatione, sensu motus & ascensus molis cujusdam in abdomine, metu suffocationis, respiratione difficili, sæpe ad sensum planè sublata. Quæ vel conjunctim omnia vel pleraque hoc malum adesse nobis suadent. Utque eo certiores simus ab utero procedere hæc symptomata, dispiciendum, an suppressiones excernendorum præcesferint, nec ne. Si hoc, ab hypochondriis, si illud, ab utero malum derivari concludemus. Prolixius hæc deduxit *Lommius Medicinal. Observ. L. 2. p. 271.* qui videri potest. Signa vero imminentis hujus affectus apud *River. in Prax.* inveniri possunt. Ut brevibus dicam, sunt omnes isti affectus, qui à viscidis & flatulentis humoribus oriuntur. e. g. corporis insueta conturbatio, vertigo, vigilæ aut nimius somnus, insomnia turbulenta, obliivio, mœstitia, tremores, oculorum hebetudines, cardialgia, tinnitus aurium &c.

§. 16. Quomodo passio hysterica ab aliis convulsionibus, in specie epilepsia differat, ex superioribus colligere est. A *Syncope* differt quod pulsus aliquis ut plurimum adhuc sentiatur licet debilis, sudor frigidus rarò erumpat, nec facies tam pallida, sed potius tumida, magisque rubicunda sit, neque suaveolentibus vel rarò saltem juvetur, judice *Decker. in Comment. Barbet. Lib. IV. cap. 9.* Ab *Apoplexia*, dum in hac omnes actiones animales subito evanescent, manente tamen respiratione sensibili cum stertore. Hystericae verò punctæ plerumque sentiunt. Apoplectici porro nunquam recordantur actorum in paroxysmo, Hystericae sæpius. A reliquis affectibus soporosis per symptomata Hysterica supra proposita facillè discernitur.

§. 17. Sequitur Prognosis. Morbus est chronicus, & rarò lethalis, quemadmodum ipsa Epilepsia, nisi forte in senibus, & per longum tempus jam eo vexatis, & in quibus symptomata graviora, ut sunt graves motus convulsivi, respiratio diutius insensibilis, sensuum omnium abolitiones, asphyxia &c. frequenter recurrunt. In junioribus facilius curatur, modo evacuationes suppressæ possint restitui. In senioribus sæpe in paralyfin, nec non apoplexiam degenerat. In gravidis & puerperis post partum, si non citius, sua sponte cessare solet, periculosum tamen illis est malum. *Mulier ab Hystericis vexata sternutatio superveniens bonum. Hipp. sect. v. Aph. 35.*

§. 18. Restat cura. Hæc ut eo felicius succedat, alia in paroxysmo, alia extra eum adhibenda. Utrobique autem scire Medicum oportet, num mulier gravida sit, nec ne. Si enim prægnans ea sit, à fortioribus medicamentis abstinendum, ne foetui noceamus. Sufficiat malum blandioribus lenire, si radicitus tollere non licet, quousque detur commodior occasio, scilicet post partum, tunc etiam plerumque sua sponte per lochia ritè fluentia evanescit. Alias in paroxysmo graviore patientis ante omnia est excitanda variis modis, acclamationibus, frictionibus, vellicationibus, pilorum evulsionibus, punctationibus & similibus. Quod si vero convulsionibus epilepticæ conjunctæ, videndum, ne ægra sibi damnum inferat præmordendo linguam, cautè aliquid in os intrudendo, manus & digiti extendantur, sic enim spiritus eo facilius regularem motum acquirunt. His nihil proficientibus, medicamentis rem aggrediamur. Injiciatur clyster acrior aliquantum ex herbis & floribus emollientibus in aqua simplici coctis addito stimulo ex Sale communi, vel Tartari. Si periculum in mora, vel sola aqua calida sale & saccharo acuata sufficit, item urina calidè injecta. Nonnunquam suppositoriis acrioribus ex Hiera picra, Fell. taur. Colocynth. Scammon. alvus stimulanda, si clysteres tardius operentur. Venæ sectio vero in paroxysmo locum non habet. Si nec hæc juverint, spirituosæ naribus admoveantur, ut sunt: Spiritus Cornu Cervi, Eboris, Fuliginis, Urinæ, Salis Ammoniaci cum Calce potissimum viva paratus, &c. Salia Volatilia. Aquæ Apoplecticæ & spirituosæ variæ. Præterea varia foetida Hystericarum solatia: Castoreum, Assa foetida. Huc suffitus ex graveolentibus e. g. pilis, cornibus, fetis, penis perdicum &c. Notabile enim est, à rebus suaveolentibus passionem excitari, à graveolentibus sublevari. Ratio est, quod *suaveolentia spiritus jam dum obrutos moveant, non promoveant, non dissipent. Foetida vero, ubi sal volatile prædominatur, dissipent, & sulphur impurum in M. S. vigorent*, ut loquitur *Cel. Wedel. Amæn. p. 23.* unde gagates strangulationes uteri validè tollere dicitur *vid. d. l. p. 198. seq.* Attendendum tamen existimo ad idiosyncrasias, quædam enim nec Castoreum perferre queunt. *vid. Horst. C. 1. Obs. p. 582.* Huc pertinent ptarmica & alia plura. Quidam pudendis admoventi jubent suaveolentia. Verum ab his parum auxilii sperandum. Si hæc externa nihil, vel tardè operentur, & possit fieri, interna quoque adhibenda, & per os infundenda, qualia mox præscribentur. In paroxysmo leviori eadem spirituosæ & penetrantia hæcenus recensita conveniunt.

§. 19. Extra

§. 19. Extra vero paroxysmum ad causas potissimum respiciendum, ut tollantur, & sic novus paroxysmus præveniatur. Et quidem è Chirurgicis remediis Venæ Sectio, licet rarò, locum habet, si nempe plethora conjuncta fuerit. Vesicatoria verò, seracea & fonticuli in copia pituitæ aliquid juvare possent.

§. 20. Potissima spes in Pharmaceuticis sita est. Sunt ea vel interna vel externa. Interna vel evacuantia vel alterantia. Evacuantia pro diversitate indicationum variant. Modo enim possunt esse vomitoria, si saburra in ventriculo hæreat, & exitum affectet; modò laxantia, vel etiam purgantia, si primæ viæ cruditatibus & flatibus repletæ; modò diaphoretica & diuretica, si serum quantitate peccet. Alterantia vero sunt varia. Primò sunt digestiva, quæ in morbis chronicis maximè solent esse necessaria, & à Practicis in doctrina de *malo hypochondriaco* præscribuntur: qualia sunt omnia aperientia & inter ea martialia, hypochondriacorum & quorum sanguis particulis viscidis, acidis, crassis abundat, solatia, atque adeo etiam acidulæ. Quæ singula hætenus dicta quando conveniant, & quomodo sint adhibenda, impossibile est hic determinare, cum affectus hic varias induat formas, varia complicata habeat symptomata, & à diversis causis oriatur. Alterantia deinde, quæ hic fere semper conveniunt, sunt nervina, carminativa, omnia scilicet, quæ sanguinis visciditatem corrigunt, ei vigorem conciliant, obstructionem nervorum impediunt, & spiritus animales promptos & expeditos reddunt. Talia sunt omnia spirituosa, volatilia, urinosa & oleosa, e.g. spir. Sal. Ammon. simplex, vel anisat. succinat. Urin. C. C. Eboris &c. Essent. Castor. Succin. Myrrh. Croc. Aquæ spirituosæ, Apoplecticæ, Epilepticæ, Hystericæ, Carminativæ variæ variorum Auctorum. Meliss. Matricar. Puleg. Lil. Conv. Lavend. &c. Olea Stillat. Succin. Camph. &c. Deinde terrea & absorbentia, quæ acidum absorbendo vigorem sanguini reddunt. Inter ea eminent Cinnabarina egregia nervina, quæ ratione terrearum particularum acidum absorbent, ratione Mercurii visciditatem dissipant, ratione Sulphuris sui sanguinis motum & calorem promovent. Huc Cinnabaris Antimonii, & quæ ferè præstat, nativa. Vid. *Celeberr. Ludov. Pharm. p. m. 154.* Pertinent etiam huc Salia alcalia fixa. Huc pulveres varii Epileptici variorum. Inter carminativa egregia sunt Salia volatilia oleosa diversæ compositionis. Nec anodyna & opiata hic excludenda. Unde *Celeb. Wedel. Opiol. p. 127.* divinum ea vocat in passione hystericæ remedium. Subjiciam paucas formulas.

℞. Aq. Meliss. Puleg. Lavend. aa. ℥ij. Ess. Castor. volat. ℥j. Succin. ʒss. Croc. ʒss. Sirup. Cort. Citr. ʒvj. M. D. cochleatim. Vel, ℞. Aq. B. 3. Meliss.

Meliss. Puleg. a. ʒiʒ. Theriac. S. ʒvj. Tinct. Castor. ʒij. Spir. Sal. Ammon. Anis. ʒj. Ol. stil. Macis, Succin. aa. gut. iij. Sirup. Fœnic. ʒʒ. M. D. sapius. ʒ. Aq. Epil. Lang. Ceras. nigr. aa. ʒijʒ. Liq. C. C. succin. ʒʒ. Ess. Anod. ʒʒ. Sir. Cort. Aurant. ʒʒ. M. D. cochl. ʒ. C. C. præp. Succin. præp. Castor. a. ʒʒ. Cinnab. nativ. vel Antim. gr. xvj. Ol. Succin. Ruth. aa. gut. j. M. Pro 3. l. 4. dof. ʒ. Succin. præp. Oc. cancr. præp. Antim. Diaph. a. ʒj. Cinnab. Antim. ʒʒ. Laud. Op. gr. ij. M. Pro 2. vel 3. dof. Externa sunt Emplastr. de Galb. de Tacamah. cum Ol. Castor. additis still. Ruth. Succin. Ungu. Nervin. Ol. Lumb. terr. Stil. Succin. Lavend. &c. partim abdomini applicata, partim Spinæ dorsii inuncta.

§. 27. Restat diæta, de qua parum dicendum habeo. Ex iis enim, quæ superius de rebus non naturalibus dixi, facile patet, quomodo sint usurpandæ. Vitentur potissimum visceri, acidi & duriores cibi: vinum parcissimè concedendum. Vitetur etiam ira, mœstitia, vita sedentaria. Si malum a semine vel sanguine menstruo suppresso sit ortum, conjugium suadeatur. Alvus servetur aperta.

SOLI DEO GLORIA!

